

Beleidsplan Sociale Veiligheid de Wouter

Datum : versie 21-04-2022

Visie, doelen en uitgangspunten

De Vreedzame School als preventiekader

Uitgangspunt voor het beleid inzake sociale veiligheid op ons kindcentrum is het programma van De Vreedzame School.

De Vreedzame School is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt ons kindcentrum een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving.

Met De Vreedzame School besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals je verplaatsen in een ander, op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, openstaan voor verschillen tussen mensen, constructief conflicten oplossen, omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Wij willen kinderen op ons kindcentrum zich niet alleen optimaal laten ontwikkelen in de academische vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Dat het ook goede mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving zullen leveren. Ons kindcentrum dient ook een plek te zijn waar alle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit.

Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- Een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- Herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- Verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontardt een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van kinderen, en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op de Wouter een sterk tegenwicht: de klas en het kindcentrum moet een positieve sociale gemeenschap zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een kindcentrum zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een kindcentrum met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel

gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. Zie hieronder.

Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Als er zich dus toch pestincidenten voordoen, gaan we eerst na of het programma van De Vreedzame School (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Vervolgens is er soms meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen. Hieronder zijn de stappen in de aanpak van pestproblemen aangegeven. In de navolgende paragrafen worden de onderscheiden stappen toegelicht.

Monitoring van de sociale veiligheid

Bij het monitoren van de sociale veiligheid gebruiken we verschillende instrumenten

Kijkwijzers

We gaan structureel na of de doelen van De Vreedzame School wel gehaald worden. Dit doen we door na ieder blok in een teamoverleg de doelen van het blok te evalueren middels de kijkwijzers "Afspraken leerkrachtengedrag".

Viseon en vragenlijst sociale veiligheid van WMK

Eén keer per jaar wordt de leerlingenlijst van Viseon voor groep vijf tot en met acht afgenomen en voor groep zes tot en met acht wordt ook nog één keer per jaar de vragenlijst sociale veiligheid van WMK afgenomen. Deze instrumenten geven inzicht in de beleving van de sociale veiligheid van de leerlingen en het welbevinden van de leerlingen.

Viseon

- * Op individueel niveau zal de groepsleerkracht de resultaten van zijn of haar leerlingen bekijken. Met name als leerlingen voor een score bij bepaalde vragen 'aangeven dat ze zich onveilig voelen, is er reden voor zorg. Soms worden de antwoorden van leerlingen beïnvloed door recente, negatieve gebeurtenissen en moet er niet zo zwaar getild worden aan de uitslag. Maar soms is er sprake van langdurige problematiek en is er een aanpak nodig.
- * Ook op groepsniveau worden de resultaten geanalyseerd en besproken. Eerst vindt een analyse plaats van de mogelijke oorzaken van een negatieve uitslag. Herkennen de leerkrachten dit? Komt het overeen met de eigen indruk? Welke leerlingen zijn opvallend? Dit wordt tijdens een unitoverleg besproken waarbij ook de kwaliteitsmedewerker deelneemt.
- * Op schoolniveau worden de resultaten van alle leerjaren besproken binnen het Kwaliteitsteam. Hierbij gaat de aandacht uit naar een vergelijking van de verschillende groepen met elkaar én naar een vergelijking met voorgaande jaren. Is er sprake van een negatieve of een positieve ontwikkeling? Zo ja, hoe komt dat? Hierbij worden tevens de acties geëvalueerd die vorig jaar zijn ondernomen om de veiligheid te vergroten.

Vragenlijst sociale veiligheid

De ontwikkelgroep van DVS maakt een analyse van het resultaat van deze vragenlijst en beschrijft deze analyse en vervolgacties in het Plan van aanpak. Dit wordt besproken in het team.

Mediatoren

De ontwikkelgroep van DVS evalueert de veiligheid op het schoolplein met de mediators. De mediators vullen bij mediatie een formulier in, wat mede gebruikt kan worden als monitor.

Leerlingenraad

De leerlingenraad buigt zich over hoe veilig de school is en wat er moet gebeuren om de school nog veiliger te maken.

De conclusie van deze monitor wordt besproken in de MR.

Het voorkomen van pesten en sociale veiligheid

Zoals we hiervoor al aangaven leggen we met het programma van De Vreedzame School fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

Uitdragen van een positieve sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- Het geven van opstekers aan elkaar, kinderen en leerkrachten.
- De grondwet, de vijf regels van het kindcentrum en het logo van De Vreedzame School hangen zichtbaar in het kindcentrum;
- Directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- Aanwezigheid van de directeur en leerkrachten bij de ingang van het kindcentrum om de leerlingen te begroeten, hen aan te spreken op rennen, een opsteker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.
- We hanteren duidelijke en eenzijdige regels en afspraken (zie gedragskaart)

Het kindcentrum en de units: een gemeenschap

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die het kindcentrum en de units vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de units of het kindcentrum minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen, of als klas presentaties voor andere klassen te verzorgen, samen te werken binnen de units, leerjaar overstijgend te werken binnen het thematisch werken of bij diverse schoolactiviteiten. In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep (met de lessen van blok 1 van De Vreedzame School).

Het maakt veel uit of kinderen zich verbonden voelen met het kindcentrum als geheel als zij het kindcentrum als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan uit alle andere kinderen, alle leerkrachten, alle pedagogisch medewerkers en alle ouders.

Op de Wouter vinden we het daarom belangrijk dat alle kinderen zoveel mogelijk alle leerkrachten en pedagogisch medewerkers kennen.

Binnen unit twee en drie geven de leerkrachten instructie aan verschillende groepen. Zo kennen alle leerlingen van de unit de betreffende leerkrachten en andersom.

Bij het surveilleren tijdens de pauzes ontmoeten leerlingen ook de leerkrachten waarvan zij geen les in de unit krijgen.

Investeren in de relatie met de kinderen

We vinden het heel belangrijk dat alle kinderen een goede relatie hebben met de leerkrachten en met de pedagogisch medewerkers. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze medewerkers dat ze investeren in het leren kennen van de kinderen van hun unit en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het ertoe doet, dat de leerkrachten en pedagogisch medewerkers het fijn vinden dat hij of zij er vandaag weer is.

Kinderen worden medeverantwoordelijk

Als de unit een gemeenschap is, dan voelen kinderen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de unit. In ons kindcentrum krijgen kinderen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven kinderen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de gemeenschap. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen.

Zo werken we met leerling mediators, met een leerlingenraad en met groepsvergaderingen waarin leerlingen mee mogen beslissen over zaken die hun aangaan. We laten oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten. En – specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten – leren we de kinderen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste kinderen.

Opstekers

We streven dus naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van 'opstekers', of complimenten.

In De Vreedzame School leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een 'opsteker'.

Als iedereen in de unit/kindcentrum in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de unit/kindcentrum. Een klimaat waarin kinderen en collega's zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het ertoe doet dat ze er zijn.

Een grondwet: basisregels in het kindcentrum

Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar kinderen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Duidelijke regels in de unit en in het kindcentrum zijn dus van belang. Bij ons op school hebben we een **grondwet en vijf afgesproken regels** die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van het gedrag.

Die regels komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van het kindcentrum. De Vreedzame School biedt hiervoor een expliciet pedagogisch kader. Zoals eerder vermeld, is het streven met het programma van De Vreedzame School dat kinderen:

- Op een democratische manier gezamenlijk besluiten kunnen nemen;
- Conflicten constructief kunnen oplossen;
- Zich zorgzaam en verantwoordelijk opstellen ten aanzien van de gemeenschap;
- Openstaan voor verschillen tussen mensen.

Deze doelen zijn terug te vinden in de thema's van de lesblokken, in positieve bewoordingen gevat:

- 1 We horen bij elkaar
- 2 We lossen conflicten zelf op
- 3 We hebben oor voor elkaar
- 4 We hebben hart voor elkaar
- 5 We dragen allemaal een steentje bij
- 6 We zijn allemaal anders.

Onze grondwet luidt:

- Op kindcentrum de Wouter telt elke stem en mag je zijn zoals je bent.
- We zijn allemaal anders en uniek, dat respecteren wij.
- Samen zijn we verantwoordelijk voor een fijne sfeer waarin iedereen zich veilig voelt.

De vijf regels van ons kindcentrum zijn:

1. We houden ons kindcentrum netjes
2. We gaan zorgvuldig met materialen om, op alle plekken
3. We gaan op een positieve manier met elkaar om, zowel groot als klein
4. Samen zorgen wij voor rust
5. We hebben aandacht voor de activiteit

Van grondwet naar regels en omgangsafspraken

We introduceren in de eerste weken van het nieuwe schooljaar de grondwet en de vijf regels in de groepen. Tijdens de informatieavond aan het begin van het schooljaar besteden we hier ook aandacht aan zodat ouders hiervan op de hoogte zijn en eventueel vragen kunnen stellen.

De regels vormen op deze manier een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het in ons kindcentrum!' Deze regels zijn vervolgens zichtbaar op het leerplein en in de groepen. In schooljaar 2022-2023 wordt in samenwerking met Cultuurpad bedacht hoe we deze regels op een mooie, creatieve manier kunnen vormgeven.

Naast de 5 schoolregels worden er in de groepen tijdens blok 1 van De Vreedzame School samen met de kinderen afspraken gemaakt. Deze afspraken worden op een poster genoteerd en door de kinderen ondertekend. Op deze manier laten zij zien zich aan de gemaakte afspraken te gaan houden.

Aanleren en handhaven van de vijf regels

Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden **aangeleerd**.

Maar het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het

handhaven van regels vraagt ook iets aan **gedrag van de leerkrachten** en **pedagogisch medewerkers**. Bijvoorbeeld:

- Modelgedrag vertonen;
- Kinderen herinneren aan de regel;
- Kinderen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- Met de kinderen meelopen, of bij de ingangen kijken als kinderen binnenkomen;
- Kinderen aanspreken die zich niet aan de regels houden.

Om het naleven van deze regels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- Alle leerkrachten en pedagogisch medewerkers regelmatig terugkomen op een of meer regels waar de kinderen moeite mee hebben door de gedragsinstructie te herhalen;

- Alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel; het team maakt afspraken over wie op welke plek toezicht houdt.

Gedrag en gedragskaart

We hebben op school een gedragskaart opgesteld waarin gedrag van kinderen staat omschreven. Zie ook de [Gedragskaart](#).

- Groen gedrag: Houdt zich aan regels en afspraken: plezierig gedrag. Regels naleven bevordert ontwikkeling.
- Oranje gedrag: Regel overschrijdend: lastig gedrag. Wanneer dit gedrag vaak bij een kind voorkomt, vraagt dit om een aanpak op kind niveau.
- Rood gedrag: Grensoverschrijdend: ontoelaatbaar gedrag. Dit gedrag is belemmerend voor de ontwikkeling. Bij dit gedrag is de veiligheid (sociaal of fysiek) in het geding. Dit gedrag heeft gevolgen die eenduidig met elkaar (team) zijn afgestemd. Dit gedrag wordt met ouders gecommuniceerd.

Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij kinderen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Bij rood gedrag volgt de consequentie dat het kind een time-out krijgt.

We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat het kind niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Bij oranje gedrag zijn er enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van het kind aan relatie, autonomie en competentie:

- Relatie: we spreken het kind individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. ('Wout, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')
- Autonomie: We zorgen ervoor dat het kind mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')
- Competentie: We gaan ervan uit dat het kind zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinvolle' straf is **eigenaarschap**. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als het kind mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van het kind dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan het kind gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort.

Toezicht bij ons kindcentrum

- Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Kinderen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid, en naast ondersteuning daarbij van volwassenen) ook altijd toezicht nodig. Kinderen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen.

Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep kinderen sluipen. De risicovolle periodes op een dag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de unit naar het gymlokaal of naar de speelplaats, de pauzes op de speelplaats en de tijdstippen vlak voor het begin van de dag op het kindcentrum of op het einde van de dag. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom verschillende plekken/ gebeurtenissen: speelplaats (bij in- en uitgaan van de school).

Behalve de afspraken die we als team hebben gemaakt over ons eigen gedrag bij het toezicht, hebben we samen met de kinderen geformuleerd welk gedrag van de kinderen in welke situaties wordt verwacht.

Je welkom voelen op ons kindcentrum

Op de Wouter vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind ertoe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van het kindcentrum is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met kinderen én ouders. We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entree van de school ziet er uitnodigend en verzorgd uit.
- Er zijn afspraken over de tijd waarop de deur open- en dichtgaat.
- De directeur **en/of** een leerkracht staat vanaf 08.20 buiten bij de ingang en verwelkomt elk kind door goedemorgen te wensen. Er staat zowel bij unit 2 als bij unit 3 een leerkracht klaar.
- Ook de leerkrachten en pedagogisch medewerkers verwelkomen de kinderen bij de deur van het lokaal.
- De ouders worden gedag gezegd.
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor alle kinderen en stralen dit ook uit.
- Na 14.00 uur lopen er elke dag leerkrachten van unit 2 mee naar buiten en kunnen van deze gelegenheid gebruik maken om contact te maken met ouders.

Commissies van leerlingen

Wij kiezen ervoor als kindcentrum om bij het bevorderen van de sociale veiligheid zoveel mogelijk de kinderen in te schakelen. Zodra er een gevoel van onveiligheid wordt gesignaleerd, bespreken we dat in het team én we betrekken de kinderen erbij om na te denken over wat er nodig is om een als onveilig ervaren situatie of locatie weer veilig te maken.

Wanneer het gaat om een situatie waarbij het hele kindcentrum betrokken is, bespreken we dit in de leerlingenraad, deze is op democratische wijze gekozen. Soms gaat het alleen een deel van de kinderen aan of slechts één groep; dan wordt het met die groep besproken.

Checklist pestsignalen

Checklist pestsignalen Hieronder staan een aantal signalen beschreven die zouden kunnen duiden op pestgedrag binnen je groep. Uiteraard zijn de signalen op zich niet veel zeggend: even alleen willen zijn is heel gezond en normaal. Maar let toch eens op onderstaande punten. Bij twijfel altijd overleggen met een collega, of de IB'er en de anti-pest-coördinator is dan verstandig. Met het kind zelf op een rustige plek praten helpt natuurlijk ook. Vervolgens kun je ook ouders vragen of zij signalen zien. Doe dat pas na intern overleg: het is verstandig ruim tijd te nemen voor een gesprek met ouders. Ouders schrikken en vrezen het ergste. Vaak willen ze directe actie gericht naar potentiële pesters. Gepeste kinderen vrezen te snelle en beschuldigende acties. Ze zijn bang voor de consequenties.

1. Het pestslachtoffer staat alleen in de pauzes.
2. Het pestslachtoffer zoekt tijdens de pauzes steeds contact met de pleinwacht.
3. Het pestslachtoffer mag niet meedoen met een spel, terwijl een ander kind even later nog wel mag meedoen.

4. Het pestslachtoffer speelt bijna altijd met jongere kinderen.
5. Het pestslachtoffer wil niet naar buiten.
6. De meeste kinderen willen niet met hem/haar samenwerken.
7. Zuchten, piepen en steunen van andere kinderen als een pestslachtoffer een idee aandraagt of in de kring iets zegt.
8. Andere kinderen laten zich negatief uit over het pestslachtoffer, of zijn/haar familie.
9. Klasgenoten vinden steeds alles van het pestslachtoffer stom.
10. Andere kinderen reageren negatiever op een fout van het pestslachtoffer, dan bij andere kinderen.
11. Het pestslachtoffer, de ouder(s), en/of andere kinderen geven aan dat er gepest wordt.
12. Al het pestslachtoffer niet meer naar school wil en/of klaagt over bijvoorbeeld hoofdpijn en buikpijn, terwijl deze pijnen in weekenden/vakanties verdwijnen.
13. Het pestslachtoffer wil bepaalde kleren niet meer aan naar school.
14. Het pestslachtoffer is gauw prikkelbaar of boos.
15. Het pestslachtoffer heeft nachtmerries, of gaat weer bedplassen.
16. Het pestslachtoffer wordt nooit uitgenodigd op feestjes/partijtjes.
17. Het pestslachtoffer vertoont pestgedrag naar kinderen in een veel lagere positie in de hiërarchie

Ingrijpen bij plagen

We zijn attent op **plaagsituaties** in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we het geplaagde kind om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken. Ook kunnen we de mediators vragen te helpen.

Ingrijpen bij pesten: de steungroep aanpak

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan, zoals in het voorgaande is beschreven (en of het programma van De Vreedzame School (nog) wel goed wordt uitgevoerd). Maar soms is er meer nodig.

In de eerste plaats vragen we altijd aan andere kinderen om te helpen. Met name populaire kinderen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van De Vreedzame School: de steungroep aanpak. De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een leerkracht (of ander teamlid van school) en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. Gesprek met het gepeste kind. Vanaf nu spreken we niet meer van het gepeste kind maar het ongelukkige kind. De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het ongelukkige kind over de situatie, stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die het ongelukkige

kind noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes. We lichten de ouders van het ongelukkige kind en de pester altijd in.

2. Gesprek met de steungroep. Hierbij is het ongelukkige kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de ongelukkige medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.

3. Tweede gesprek met het ongelukkige kind. Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met dit kind.

4. Tweede gesprek met de steungroep. Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog een keer herhaald worden om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert. Een vervolgstap kan het herstelgesprek zijn.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich meebrengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot *digitaal* burger.

We hebben duidelijke afspraken gemaakt over digitaal pesten en over online communiceren. Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!'

Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments', als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten.

Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil.

In het kader van De Vreedzame school besteden we vanaf groep 5 geregeld aandacht aan online communiceren.

Online pesten voorkomen

Het liefst willen we op KC de Wouter online buitensluiten en pesten voorkomen. Om online pesten te voorkomen investeren in mediawijsheid: we leren leerlingen van de bovenbouw bewust om te gaan met sociale media en internet. Hiervoor krijgen de kinderen in groep 7 of groep 8 een workshop over mediawijsheid door de heer Lei Seuren, werkzaam bij de zedenpolitie en gespecialiseerd in media en internet.

De kinderen leren hierbij het onderstaande:

Wat is cyberpesten?

Digitaal pesten kan op veel manieren. Online pesten mensen, vooral scholieren, elkaar door:

- Misbruik van privégegevens (zoals het stelen van wachtwoorden of het aanmaken van nep-accounts)
- Uitsluiting in whatsapp-groepen
- Het verspreiden van beeldmateriaal (zoals intieme foto's of filmpjes van mishandeling)
- Dreigtweets en haatposts (via apps als Sayat.me)

Wat kun je doen om (cyber)pesten te voorkomen?

Het helpt om een kind weerbaar te maken. Praat met kinderen over wat zij doen op internet en maak afspraken:

- Deel nooit privégegevens, zoals naam, adres, telefoonnummer of de naam van je school
- Verzin (samen) een goede nickname
- Scherm je profiel zoveel mogelijk af; 'alleen voor vrienden' is de beste optie
- Plaats alleen neutrale foto's (geen sexy foto's) of beter nog; helemaal geen foto's waarop je gezicht herkenbaar is
- Wees selectief in het accepteren van een vriendschapsverzoek; doe dit alleen wanneer je iemand in het echte leven ooit hebt ontmoet
- Verwijder onbekende mensen uit je vriendenlijst
- Houd wachtwoorden en inloggegevens altijd geheim: ook voor je beste vrienden
- Niet schelden en geen mensen kwetsen, dat zou je in het echt ook niet doen
- Heb je iets vervelends gezien of meegemaakt? Vertel het aan iemand die je vertrouwt, bijvoorbeeld een ouder, buurvrouw of leerkracht. Bij onze FAQ's staan instanties die je verder kunnen helpen.

Wat kun je doen om (cyber)pesten aan te pakken?

Krijgt een kind toch te maken met online pesten, doe dan het volgende:

- Complimenteer dat het kind naar je is toegekomen
- Een kind dat wordt gepest, heeft in eerste instantie behoefte aan steun
- Luister naar hem/haar en neem zijn/haar verhaal serieus
- Onderneem niet meteen actie
- Bedenk eerst (samen met je kind) wat de beste aanpak is
- Stap pas na overleg met het kind naar school en/of ouders en/of andere partijen
- Pak internet (of de computer of tablet) niet af. Het lijkt misschien een oplossing, maar het is oneerlijk om een kind zo'n zware straf te geven terwijl hij/zij eigenlijk slachtoffer is

Adviseer het kind om het volgende te doen:

- Reageer niet op de posts, berichtjes of filmpjes
- Bewaar alle posts, berichtjes of filmpjes. Sla ze op of maak er screenshots/foto's van. Het kan dienen als bewijsmateriaal
- Aangifte doen? Kijk dan op vraaghetdepolitie.nl
- Blokkeer degene die je lastigvalt
- Staan de filmpjes of berichten op een platform of website? Benader de eigenaar en vraag om het materiaal te laten verwijderen (maak eerst foto's als bewijsmateriaal)

Leer kinderen om voor elkaar op te komen in plaats van toe te kijken als omstander.

Herstelgesprekken

De hiervoor beschreven steungroep aanpak geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil het gepeste kind niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van het gepeste kind zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een officiële waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de kinderen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokkenen) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Schorsing en verwijdering

Als de veiligheid van kinderen, leerkrachten, pedagogisch medewerkers, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie.

Kinderen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen, schelden e.d.) waardoor andere kinderen en/of leerkrachten/pedagogisch medewerkers zich onveilig voelen, kiezen ervoor zich niet aan de regels van het kindcentrum te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken:

In het directiestatuut van Dynamiek is aan de directeur van de school de bevoegdheid toegekend van aanname, schorsing en verwijdering van leerlingen. In praktijk zal de directeur de beslissing ter zake voorbereiden en voorleggen aan het bevoegd gezag. Bij een schorsing is er sprake van een verwijdering van een leerling voor een bepaalde tijd. Het College van Bestuur/schooldirectie kan met opgave van redenen een leerling voor een periode van ten hoogste één week schorsen. Het besluit tot schorsing wordt schriftelijk aan de ouders bekendgemaakt. Het College van Bestuur stelt de inspectie van een schorsing voor een periode langer dan één dag schriftelijk en met opgave van redenen in kennis. Deze melding geschiedt digitaal middels een formulier dat opgenomen is in het schooldossier (ISD) van de inspectie.

Het bestuur kan tot verwijdering van een leerling overgaan wanneer er sprake is van herhaaldelijk wangedrag van een leerling, zoals herhaaldelijke driftbuien of mishandeling en een verstoorde relatie tussen school en leerling. Er moet ook sprake zijn van een onmiskenbare negatieve invloed op de andere leerlingen binnen de groep.

Uit jurisprudentie blijkt ook dat er een verwijdering kan plaatsvinden vanwege wangedrag van ouders van een leerling.

Voordat wordt besloten tot verwijdering is het noodzakelijk dat: (art. 40 lid 11 WPO)

- de betrokken groepsleerkracht is gehoord door het bevoegd gezag.
- het bevoegd gezag heeft met de betrokken leerling gesproken.
- er correspondentie is tussen school/Dynamiek Scholengroep en ouders over het voornemen tot verwijdering.
- de ouders gehoord zijn voorafgaand aan een voorgenomen besluit tot verwijdering.
- er een definitief besluit tot verwijdering wordt genomen.
- het Onderwijskundig rapport is opgesteld voor de ontvangende school.
- Dynamiek Scholengroep ervoor heeft zorg gedragen dat een andere school bereid is om de leerling op te nemen. Dit kan ook een school voor SBO of (V)SO zijn.

De juridische middelen die ouders ter beschikking staan om het (voorgenomen) besluit tot verwijdering aan te vechten zijn:

- Binnen 6 weken schriftelijk bezwaar aantekenen bij Dynamiek Scholengroep. Het bevoegd gezag beslist binnen 4 weken na ontvangst van de bezwaren.
- De Onderwijsconsulent inschakelen; zie www.onderwijsconsulenten.nl
- Een klacht indienen bij de Landelijke geschillencommissie Passend Onderwijs; zie <http://www.geschillenpassendonderwijs.nl/procedures/procedure-bezwaar-toelating-en-verwijdering>
- Beroep instellen/kort geding aanhangig maken bij de civiele rechter; zie <http://www.geschillenpassendonderwijs.nl/procedures/procedure-beroep-op-de-civiele-rechter>

De Geschillencommissie passend onderwijs acht de volgende elementen van belang:

- Er is een deugdelijk ontwikkelingsperspectief opgesteld;
- Er is vervolgens onderzocht welke begeleiding- en ondersteuningsmogelijkheden voor de school resteerden; en
- Dynamiek is erin geslaagd een andere school bereid te vinden de leerling op te nemen.

Voor toelating tot het SO is, als aangegeven, een TLV vereist, art. 18a lid 6 sub c WPO. Dynamiek heeft aan de hierboven geschetste voorwaarden voor verwijdering voldaan, als de procedure voor het afgeven van de TLV correct is doorlopen.

Gedragprotocol voor medewerkers

Op KC de Wouter hanteren wij een gedragscode. Een gedragscode is een richtlijn voor een wenselijke en professionele pedagogische beroepshouding wat betreft de omgang met kinderen, collega's en ouders. We passen deze gedragscode toe om ongewenst gedrag te voorkomen (preventief) of aan te pakken (curatief). Onze gedragscode levert daarmee een bijdrage aan het creëren van een veilig leer- en werkklimaat op KC de Wouter.

Personeel moet zich naar elkaar én naar kinderen in ieder geval onthouden van ongewenst gedrag, zoals: pesten, dreigen, agressie, geweld, ongewenste intimiteiten, seksueel misbruik, discriminatie, racisme.

We verwachten van onze medewerkers het volgende:

- De medewerker bevordert sociale veiligheid voor zijn/haar kinderen.
- De medewerker is zich in alle situaties bewust van zijn/haar voorbeeldfunctie ten opzichte van kinderen.
- De medewerker maakt geen misbruik van de afhankelijkheidsrelatie die voortvloeit uit zijn/haar functie.

- De medewerker spreekt kinderen, ouders en collega's aan op ongewenst gedrag.
- De medewerker behandelt vertrouwelijke informatie als zodanig.
- De medewerker is bekend met en handelt naar de bestaande protocollen, gemaakte afspraken, wettelijke regelingen en klachtenprocedure.
- De medewerker zoekt geen privécontact met kinderen.
- De medewerker raakt een kind uitsluitend functioneel aan en houdt daarbij rekening met de grenzen van het kind.
- De medewerker vermijdt zo mogelijk een-op-een-situaties met een kind. Als dit toch nodig is, zorgt hij/zij ervoor dat hij/zij zichtbaar is voor anderen.
- Online contact van de medewerker met kinderen en ouders is kindcentrum/school-gerelateerd, zakelijk en in correct Nederlands.
- De medewerker veroorlooft zich geen intimiteiten met een kind in geschrift, afbeelding, gebaar of aanraking.
- De medewerker maakt geen seksueel getinte, racistische of discriminerende grappen of opmerkingen.
- De medewerker zorgt ervoor dat binnen school geen seksueel getinte, racistische of discriminerende affiches, tekeningen of andere artikelen worden opgehangen die kwetsend kunnen zijn.
- De medewerker pleegt geen seksuele handelingen met kinderen.
- De medewerker gaat geen liefdesrelatie met een kind aan.
- De medewerker geeft duidelijk zijn/haar professionele grens aan als een kind aandringt op intimiteit.
- De medewerker die een vermoeden heeft van een zedenmisdrijf tussen een medewerker van het kindcentrum en een kind meldt dit onmiddellijk bij het bevoegd gezag conform de meldplicht voor personeel.
- De medewerker die kennisneemt van een strafbaar feit meldt dit direct bij de directie.

Coördinator sociale veiligheid

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid (of meerdere teamleden) belasten met de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. Wij kiezen ervoor om deze taak mee te nemen in het bredere perspectief van de pedagogische opdracht van het kindcentrum, en de domeinen van sociale competentie en burgerschapsvorming.

De ontwikkelgroep van DVS is tevens ook coördinator sociale veiligheid.

Dit wordt jaarlijks bekend gemaakt bij de kinderen en de ouders, zodat zij op de hoogte zijn bij wie ze terecht kunnen bij peestsituaties en vragen omtrent de sociale veiligheid.

De taken van de coördinator sociale veiligheid zijn op onze school opgenomen in de taken van de coördinator Vreedzame School.

De taakomschrijving van onze coördinator Vreedzame School ziet er als volgt uit:

- Ontwikkelen, actualiseren en levend houden van beleid en aanpak m.b.t. burgerschap/De Vreedzame School binnen het curriculum en het sociaalpedagogische klimaat van het kindcentrum.
- Het bijhouden van literatuur over vakdidactisch onderwijs en zich op de hoogte houden van onderzoek en ontwikkelingen.
- Adviseren bij de keuze, aanpak en implementatie van nieuwe methodes en/of materialen of software op het terrein van burgerschap/De Vreedzame School.
- Op verzoek fungeren als vraagbaak en luisterend oor voor collega's, ondersteunen van beginnende collega's op het betreffende vakgebied, bieden van klassenconsultatie en nabespreking.
- Draagt bij aan de versterking van de inhoudelijke kennis en didactiek in het team op dit vakgebied.

- Analyseren van de analyse van kengetallen (bijv. de vragenlijsten sociale veiligheid) en adviseren van een passend onderwijsaanbod op dit vakgebied.
- Indien nodig deelnemen aan conferenties en studiedagen op dit vakgebied en informatie doorspelen.
- Bewaken van de kwaliteit van de uitvoering van De Vreedzame School.
- Zorg dragen voor afname van kwaliteitszorginstrumenten die passen bij de sociale veiligheid en het welbevinden.
- De Vreedzame School agenderen in de teamvergaderingen.
- Scholing regelen voor en coachen van nieuwe leerkrachten/pedagogisch medewerkers.
- Organiseren ouderbijeenkomsten rondom De Vreedzame School.
- Verzorgen van de nieuwsbrieven voor ouders over De Vreedzame School.
- Het zorg dragen voor de zichtbaarheid van De Vreedzame School in lokalen, gangen en andere plekken in en om het gebouw.
- Verzorgen van de jaarlijkse mediatorentraining.
- Fungeren als contactpersoon voor de leerling mediators; regelmatig evaluatie met mediators.

Ouders betrekken bij het veiligheidsbeleid

Wij willen als kindcentrum graag samen met de ouders optrekken op dit terrein. In het geval van incidenten zoeken we snel contact om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. Maar ook in meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat het kindcentrum doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag als pesten. En over bij wie ze terecht kunnen als er iets is. We nemen ouders serieus daarin. Om ervoor te zorgen dat de veiligheid in en om het kindcentrum iets wordt waarvoor ouders en medewerkers van het kindcentrum zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen, gaan we met ouders het gesprek aan. Naast individuele gesprekken staat dit standaard op de agenda bij de algemene informatieavond en tijdens de informatieavond voor nieuwe ouders in groep 1-2.

Prioriteiten en plan van aanpak

Zie hiervoor Plan van aanpak DVS.

Bijlagen

Bijlage 1: Plan van aanpak DVS
Bijlage 2: Gedragskaart

Bron: De map Werken aan sociale veiligheid – De Vreedzame School.